

SKTL:n LAUSUNTO EUROOPAN KOMISSION TIEDONANNOSTA KOM (2015) 192 ”DIGITAALISTEN SISÄMARKKINOIDEN STRATEGIA EUROOPALLE”/OKM 2015-00106

Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto on perustettu vuonna 1955. Se on maamme vanhin ja perinteikkäin käännösalan toimijoiden yhteenliittymä.

Suomen kääntäjien ja tulkkien liiton tavoitteena on vahvistaa kääntäjien ja tulkkien ammatillista identiteettiä ja ammattitaitoa sekä jatkuvasti kehittää alalla hyväksi todettuja sopimusmalleja ja toimintatapoja. Toimintamme on monipuolista ja kattaa koko käännös- ja tulkkialan. Teosten sähköinen lisensointi koskettaa jäsenistössämme erityisesti kirjallisuuden kääntäjiä ja av-kääntäjiä.

Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto kiittää mahdollisuudesta lausua Euroopan digitaalisten sisämarkkinoiden strategiasta ja toteaa seuraavaa:

Tekijänoikeusalat työllistävät EU-alueella suoraan ja epäsuorasti lähes 10 miljoonaa ihmistä, ja niiden osuus bruttokansantuotteesta on 4,2 %. Suomessa tekijänoikeusalojen työllistävä ja kansantaloudellinen vaikutus on selvitysten mukaan vieläkin suurempi. Todennäköisesti tekijänoikeusalojen merkitys vieläpä kasvaa tulevaisuudessa. On positiivista, että tiedonannossa korostetaan luovuuden merkitystä EU:n kilpailukyvyille. Luovan työn kannustavuutta tulee lisätä turvaamalla tekijöille sellaiset oikeudet, että heillä on mahdollisuus ansaita työllään elantonsa myös edelleen digitalisoituvassa toimintaympäristössä. Yhdennettyjä digitaalisia sisämarkkinoita ei saa luoda tekijöiden oikeuksien ja toimeentulon kustannuksella. Taloudellisten näkökohtien lisäksi on tunnistettava ja tunnustettava taiteen ja kulttuurin itseisarvo ja niiden merkitys kulttuuriselle monimuotoisuudelle koko Euroopassa, ja niiden merkitys sivistykselle ja henkiselle hyvinvoinnille.

Tekijänoikeutta tulee rajoittaa vain mikäli muita toimivia ratkaisuja ei ole

Teosten käytön markkinoilla sähköinen lisensointi on ollut tavallista jo viimeiset parikymmentä vuotta. Kuitenkin esim. kirjallisuuden alueella käytännöt ovat kuitenkin vasta kehitymässä ja etsivät vielä muotoaan. Sähköisten teosten markkinoille on annettava aikaa kehittyä ja samalla on tutkittava, miten teosten käyttö parhaiten toimii: onko sopivin ratkaisu oikeudenhaltijoiden primäärilisensointi, suoriin valtuuksiin perustuvat kollektiiviset sopimusratkaisut vai sopimuslisenssit. Tekijänoikeutta tulee rajoittaa vain, mikäli muuta toimivaa ratkaisua ei huolellisen harkinnan jälkeenkään ole löydettävissä.

EU:n tulee toteuttaa toimenpiteitä vain silloin, kun se voi toimia jäsenvaltioita tehokkaammin. Unioniin toimivaltaa tulee lisäksi käyttää vain perussopimusten tavoitteiden kannalta tarpeellisiin toimenpiteisiin. Mikäli on olemassa hyvin toimivia kansallisia tekijänoikeusratkaisuja, niitä ei saa sivuuttaa yhteisötason harmonisoinnilla. Hyvin toimivia kansallisia tekijänoikeusratkaisuja kannattaa tutkia ja harkita niiden soveltamista unionin laajuisesti.

Mikäli joudutaan turvautumaan tekijänoikeuden rajoituksiin, on sovellettava TRIPS-sopimuksen ja Bernin konvention kolmen kohdan testiä.

Tekijänoikeuden laajempi rajoittaminen opetuskäyttöön ei ole tarpeen

Opetuskäytöllä ei useinkaan ole merkittävää sisämarkkinaulottuvuutta. Näkemyksemme mukaan säännös, joka sallii tekijänoikeuden rajoittamisen opetuksen havainnollistamiseen, harmonisoi riittävästi jäsenvaltioiden sisäisiä malleja. Yksittäisten vaikeiden käyttötilanteiden takia ei tule ryhtyä laajasti rajoittamaan tekijänoikeutta opetuksessa. Viittaamme tässä esim. youtube-videoiden käyttöön opetuksessa. Mielestämme teosten opetus- ja tutkimuskäyttöön liittyvät asiat ovat usein ratkaistavissa sopimalla.

Teosten kirjastokäyttö kuuluu primääri liiketoiminnan piiriin

E-kirjojen tai av-teosten saattaminen kirjaston käyttäjien saataville järjestyy ensisijaisesti teosten ensisijaisilla markkinoilla kustantajien ja tuottajien lisensioidessa teoksia kirjastojen käyttöön osana primääri liiketoimintaansa. Olisi varsin erikoista puuttua tähän säätämällä EU-tasoisista rajoituksista. Tämä vahingoittaisi suuresti vasta kehittymässä olevia markkinoita. Todettakoon, että esim. Suomessa e-kirjojen myynti oli vuonna 2014 vain noin prosentin luokkaa kirjojen kokonaisuudennistä.

Laittoman materiaalin välittämiseen tulee puuttua tehokkaasti

Strategiassa käsitellään laittoman materiaalin torjumista internetissä melko vähän. Jotta tekijöiden oikeudet voidaan turvata, on tärkeää taata tehokkaat keinot torjua ja tarvittaessa puuttua laittomaan teosten käyttöön verkkoympäristössä. Tässä korostuu erityisesti välittäjien vastuu heidän verkkopalveluissaan välitettävästä laittomasta materiaalista.

Tekijänoikeuksien luovutussopimusten kohtuullisuus on tekijöille tärkeä asia

Kääntäjä on huomattavasti heikommissa asemassa kuin sopimuskumppanina oleva kustantaja tai tuotantoyhtiö sopiessaan teokseensa liittyvistä oikeuksista. Kääntäjän mahdollisuudet neuvotella sopimuksen ehdoista ovat hyvin rajalliset. Varsin yleisesti kustantajat tarjoavat kääntäjälle vakioehtoja, jotka on luotu kustantajan tarpeisiin ja joita tarjotaan kaikille kääntäjille. Kääntäjät eivät kuluriskin takia uskalla turvautua oikeudenkäynteihin ja tyytyvät jopa sopimukseen, joiden ehdot ovat selvästi kohtuuttomat. Kääntäjien ja muiden tekijöiden oikeus kohtuulliseen korvaukseen tulee taata EU-tasolla. Tekijänoikeuden luovutuksista maksettavien korvausten vähimmäistaso ja yksittäisten sopimusten yleiset ehdot tulisi määrittää kollektiivisopimuksin tekijöitä ja tuottajia edustavien järjestöjen kesken. Tämä on ainoa tehokas tapa puuttua epätasapainoon osapuolten neuvotteluasemissa ja turvata tekijöiden oikeus kohtuulliseen korvauksiin ja kohtuullisiin sopimusehtoihin.

Sisämarkkinoita kehittäessä tulee ensin turvata tekijänoikeuksien täytäntöönpanon toimivuus ja vasta tämän jälkeen yhdenmukaistaa tekijänoikeuslainsäädäntöä tarvittavilta osin sekä parantaa sisällön siirrettävyyttä eri yhteyksissä.

Yhteistyöterveisin,
Helsingissä, 21.5.2015

SUOMEN KÄÄNTÄJIEN JA TULKKIEN LIITTO –FINLANDS ÖVERSÄTTAR- OCH TOLKFÖRBUND RF.

Kristiina Antinjuntti
Puheenjohtaja

Karola Baran
Toiminnanjohtaja